

Translat Library

2019 | vol. 1, no. 1

Pere Riu's Preface to His
Commentary on the Miserere

MONTSERRAT DOMINGO
LLUÍS CABRÉ

University of Massachusetts Amherst

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament de Filologia Catalana | Institut d'Estudis Medievals

How to Cite this Article

Montserrat Domingo and Lluís Cabré. “Pere Riu’s Preface to His *Commentary on the Miserere*.” *Translat Library* 1, no. 1 (2019).

This work is published under a Creative Commons license (CC BY 4.0) with the exception of the figures, which are in the public domain.

DOI: <https://doi.org/10.7275/a1s3-b045>

ISSN: 2604-7438

Pere Riu's Preface to His *Commentary on the Miserere*

MONTSERRAT DOMINGO & LLUÍS CABRÉ

Universitat Autònoma de Barcelona

ABSTRACT: This article studies, and offers an edition of, a hitherto unknown preface to friar Pere Riu's short commentary on Psalm 50 (Barcelona, Biblioteca de Catalunya, MS 1031, fol. 9r-10r). Addressed to a certain "lord the Duke," in all likelihood Crown Prince John of Aragon, and possibly dating to the 1370s, the theological contents of this prefatory text may shed new light on the education of John of Aragon.

KEYWORDS: Pere Riu (O. Carm.); John of Aragon (1350-96); Psalm 50; Medieval Catalan.

The name of Carmelite friar Pere Riu or Rius (also documented as Petrus Rivi or de Rivo, or de Perpignano) has come down to us associated to his long commentary in Catalan on the *Miserere mei* (Ps 50 in the Latin Vulgate, the fourth of the Seven Penitential Psalms), which is extant in the late fourteenth-century second unit of Carpentras, Bibliothèque Inguimbertaine, MS 126, fol. 29r–79v, and in Barcelona, Biblioteca de Catalunya (BC), MS 1031, fol. 17r–98v, possibly a factitious codex that had been assembled by 1457.¹ Since this *Exposició del salm del Miserere* is yet

¹ Xiberta 1927; Perarnau 1982, 289-91; Reinhard and Santiago-Otero 1986, 281–82. A full codicological description of MS 1031 is lacking. Its provenance,

to be published, and Pere Riu's activity is seriously under-researched, no attention has been paid to another work by Riu copied at the beginning of the Barcelona manuscript (fol. 9r–13v), after eight blank leaves (fol. 1–8); also the following ones (fol. 14–16) are blank, which suggests that the text might be incomplete. This short tract also comments the *Miserere* psalm. A cursory reading shows that it is heavily dependent on the *Exposició*, yet it deserves attention in its own right on account of its preface. To avoid any confusion with the *Exposició*, we will refer to this short tract as *Comentari al Miserere*, even though only a thorough collation of the above-mentioned manuscripts will reveal the exact nature of the relationship between both texts.

As copied in BC 1031, the *Comentari* can be distinguished from the following texts by its accurate mise-en-page in two columns and a fairly neat semicursive Gothic script. Neither capital letters nor possible rubrics were executed, but ample space was left to do so and to separate chapters (see Appendix 2). Both format and script are in a chancery style, similar to royal scribe Juan de Barbastro's 1380 copy of James I's *Llibre dels feits* ([Barcelona, BC, MS 1734](#)).²

Riu's short treatise comments on King David's repentance for his crimes; that is, on his adulterous relation with Bathsheba and the killing of Uriah, as narrated in 2 Sam 11–12. It may be posited that such a topic was purposefully chosen to offer advice to a member of the royal family, since Friar Riu addresses the preface (fol. 9r–10r) to “mon senyor lo duc” (9v). In the fourteenth-century Crown of Aragon this title was only held by members of the royalty, as we will see further along. In the present note we shall focus on the preface.³

Pere Riu was a member of the Carmelite convent of Perpignan (Rousillon). Some traces of the northernmost Catalan dialect of his *Comen-*

however, has been well established; see Monfrin 1964, 250; Wittlin 1962–67; Minervini 1982: xxxiii–iv. In this note, folio references will follow the MS's most recent foliation, in pencil.

²We are grateful to Anna Gudayol, Head of the Biblioteca de Catalunya Manuscript Room, for her opinion.

³See the text in Appendix 1. The *Comentari* in full was edited in Domingo 2010.

tari confirm that he was born or lived for a long time in that region.⁴ A handful of documents make it abundantly clear that he pursued a university career in biblical studies.⁵ The earliest document states that in 1342 he was appointed by the Carmelitan Chapter at Lyon “ad legendam biblicam Parisius pro septimo anno.” In 1345 he was instructed by the Milan Chapter “ad legendum sententias Parisius pro septimo anno,” and similar statements can be read in further documents issued as late as 1362. In 1363, still being a Bachelor (an intermediate university degree), he was expecting the Chancellor to award him his Parisian license (final degree), as well as a long-awaited *magisterium*. By the end of 1372 he is recorded as Master in Theology, a doctorate that in all likelihood he had obtained quite a few years earlier. The average student used to enter the university at about fourteen or fifteen years old. After several years of training in the Arts, students of Theology required some six or seven additional years before entering the two-year *Cursus biblicus*, at which point they were able to give cursory readings on the Bible. They would then advance to the *Baccalaureus sententiarius* and be assigned to teach on Peter Lombard’s textbook (Marenbon 1987, 18–24; Webster 1999, 89). This outline matches the 1342 and 1345 documents and suggests that in 1342 Friar Riu was in his late twenties if not older. We may venture that he had been born in the 1310s and was in his late forties, or had even turned fifty, when he finally gained his doctorate. That was the case for Franciscan Francisc Eiximenis (born ca. 1330, Master in Theology in 1374) and many other students whose university careers followed a long, tortuous

⁴ E.g., “feda” (fol. 12r), ‘sheep,’ is recorded in the Eastern Pyrenees (*DCVB*, s. v.). A few Occitan forms (“eu,” “reubre,” “ausidors”) are noteworthy in the same respect.

⁵ For Pere Riu’s life, see the data gathered in Rubió 1908-21, II: lxxxiv; Velasco 1990–93, I: 186–88; and Webster 1999, 95-96. It has often been pointed out that he was born in the first decade of the fourteenth-century and that he was from Tarragona, as first stated by Lluís Ponç d’Icard in chapter 42 of his *Libro de las grandezas [...] de Tarragona* (Lleida, Pedro Roble y Juan de Villanueva, 1573). However, Riu’s place and date of birth remain as clouded by uncertainty as his commentaries on Peter Lombard and the Psalms, among other Latin output. See, for instance, Antonio 1788, II: 120; Villiers 1927, II: 598; Xiberta 1927, 60; Carreras and Carreras 1939–43, II: 482–83; Webster 1999, 95-96.

road (Southern 1970, 294).

Friar Riu is recorded at the service of King Peter III of Aragon from 1351, when he was a royal chaplain and was given a *violarium* (lifetime rent) out of the taxes of some Roussillon lands.⁶ In 1370 he was appointed counsellor to the royal household.⁷ In a letter dating from August 25, 1379 Crown Prince John of Aragon prompts his father King Peter III to consult with Master Pere Riu on the Great Schism (“per la determinació del fet dels papas”), for he was one of the most distinguished scholars at the king’s service. In the same letter Prince John also asks his father to thank Master Riu for the effort, if he were to travel at such an old age (“lo gran treball que per sa vellea haurà de l’anar”).⁸ In 1379 Friar Riu was perhaps in his late sixties. It has often been taken for granted that he died in 1380, but this is merely the date of the document in which he is last recorded.⁹

The preface to his *Comentari* states:

Thus, my lord the duke, you who descend from such a noble, magnificent, and illustrious lineage, so that you embrace the highest things from God, while rejecting or leaving aside the worldly things that are nothing or close to nothing, I pray you to eagerly receive and study these things with joyful will, since God has joyfully and honorably illuminated you. Thereby I pray you to carefully consider, with a pure heart, these things that God has infused to the prophet David as well as to you, so that tomorrow, like a new David, in your body you may be strong in battle and in dispensing truthful justice, and you may become, in your mind, a most strenuous warrior against the malignant spirits of the world and the flesh [...].¹⁰

When penning these words, Friar Riu had in mind a nobleman, prob-

⁶ Velasco 1990-93, I: 186; Barcelona, Archivo de la Corona de Aragón (ACA), Canc. Reg. 1321, fol. 155v–60r.

⁷ Webster 1999, 95; ACA, Canc. Reg. 1753, fol. 28.

⁸ Rubió 1908-21, II: lxxxiv; ACA, Canc. Reg. 1657, fol. 108v. On January 30, 1380, being at Perpignan, prince John urged Friar Riu to come to him: *ibid*; ACA, Canc. Reg. 1658, fol. 139. An earlier document, from 1372, witnesses to Riu’s long-standing relationship with prince John: *ibid*; ACA, Canc. Reg. 1679, fol. 123v.

⁹ See the previous note.

¹⁰ For the original text, see below.

ably a young one, hence his insistence on the virtue of the *miles Christi* and on King David as a model for the duke's future behaviour. Born in 1350, from 1351 until his coronation in 1387 Prince John of Aragon was duke of Girona, the title held by the heir to the Crown. As king of Aragon, John I reigned from 1387 until his death on 1396. He most likely was the addressee of Riu's tract. The probabilities for this identification increase if we recall the letters mentioned above from 1372, 1379, and 1380—all three showing that Prince John was well acquainted with Master Riu, who probably was on John's side as regards the defense of the Avignon papacy (Rubió 1908–21: II, lxxxiv). Prince Martin of Aragon, born in 1356, was duke of Montblanc from 1387 until he succeeded his elder brother John as King Martin I in 1396. Although 1387 seems too late a date in Riu's life span (if he was indeed still alive at the time), the possibility that Prince Martin were the addressee of the *Comentari* cannot be ruled out with absolute certainty.¹¹

Whether the addressee were Prince John or, far less likely, Prince Martin, an important fact remains: instruction in theology was present at the royal court, for the preface solves a scholarly question in a way that immediately brings to mind the university *quaestio*. The question, which might have been posed by the duke himself, asks why Christ did not write in his own hand the Gospels (“Per què Jesucrist no ha escrits de la sua mà los llibres en los quals la nostra fe fos fundada”). However difficult, this would seem to be a common-sense question, as adequate to a lay pupil as the one King Martin once asked his *lector*, the Dominican Antoni Canals: “For he who is now lord King once asked me so intricate a question on Christ's time of death, and he pressed upon it so forcefully, that I remained lost in my thoughts for a long while.”¹²

¹¹ We do not take into account that in 1394 King John I reinstated the dukedom of Girona for his short-lived son Peter, who died that very same year. No other duke existed until Martin I created the dukedom of Gandia for his uncle Alfonso of Aragon in 1399. This late date makes it impossible for Alfonso to be the addressee of Riu's preface.

¹² “Car lo senyor rei qui ara és una vegada m'entrelligaçà així amb una qüestió que'm feu del temps de la mort de Jesucrist, e pija'm així ab la instància, que'm donà tan aparent, que un gran temps estiguí dins mi mateix” (Riquer 1935, 86; we have

Friar Riu first states two positive arguments. In short, (i) Christ's dignity and doctrine were too sublime to be committed to writing, as was already the case with Pythagoras and Socrates's teachings among the pagans;¹³ (ii) Christ did not write himself so that his apostles could disseminate his teachings by preaching the Gospels and suffer exemplary martyrdom. While developing the latter argument, Riu preempts an objection from his reader ("Ni no vullés qüestionèjar," 'and do not pose a contrary argument') by anticipating an answer ("Responem"), as if he were solving a *sed contra* argument: were it to be argued that Christ's eternal doctrine requires the written word for it to be preserved, Riu would reply that Christ's disciples were members of a sole body and wrote down as instructed by their head, that is Christ himself. He then concludes with a quotation from Augustine. A second objection ("Diràs," 'you may argue') is dealt in a similar fashion, on this occasion backing on 2 Cor 3:3.

Pere Riu's preface to his *Comentari* proves that a university-trained friar was well able to advise a young duke, probably the heir to the Crown of Aragon, by deploying his theological knowledge. Riu's addressee must have been able to follow the friar's arguments and technique, as the duke no doubt had an interest in theological debate, however elementary it may have been.

modernized the spelling). For a survey of Martin I's cultural inclinations and the role played by Friar Canals, see Cabré et al. 2018, 57-68.

¹³ Friar Riu follows Aquinas's *Summa theologiae*, III, q. 42, a. 4 ("Utrum Christus doctrinam suam debuerit scripto tradere?").

Appendices

Appendix I

Edition of Pere Riu's Preface

This edition is taken from Domingo 2010, with minor corrections. *Emendations* to the manuscript (Barcelona, Biblioteca de Catalunya, MS 1031, fol. 9r–10r) are indicated in square brackets within the text, and so are quotations from the Bible. A second, more readable edition (with modernized spelling) is also provided below, for the text is at times obscure, and the scribe, true to his eastern Catalan dialect, every now and then interchanges *a* and *e* (*avengeli*: ‘evangeli’). M. D.

[9r] La alteza del loger gloriós qui la pot mezurar, con sie de aquelles coses que són divinals? Qui y pot terme posar, quant ni vuyll no à vist ni oreyla no ha hoÿt ni en cor d’ome n’és pujat, cor és d’equelles coses les quals Déus ha preperades als amants Eyll e eternalment predestinades? Mas què podie predestinar en aquelles, sinó so que ere d’Ell matex?

E per ço que are lo’ns en alegrem à-les volgudes fer scriure, qui per profetes qui per avengelistes. E per ço eu, frare Pere Rius, professor en teologie indigne, é volgude entreposar en aquest pròlech aqeste qüestió, que és cosa: *per què Jesucrist no ha scrits de la sua mà los libres en los quals la fe nostre fos fondade*. Los quals libres, si’ls scrivís [per] la amor eternal Jesucrist ab les mans sues pròpies ab figures de letres termenades e termenades mencions de lles diccions ab les quals foren scrites les eternal revelacions e ensems foren finades, seguir-s’ie que aquells qui lagirien quax re sinó finit no antendrien ni ho persebrien envides, o menys alt o entendrien; ho, si per venture aquelles scriptures més sicnifiquerien que no contendrien en si matexes, lo pregon de lles potències spirituals no y atenyerien ni ho porien comprendre dels auzidós o ligents. D’on sent Johan, en lo derrer capítol de l’Avengeli, diu: “Moltes e altres coses són que feu Jesucrist que, si fossen escrites totes e sengles, no m’albir que’l món pogués rezebre los libres que d’equí serien fets” [Io 24:25]. Los quals, segons que diu sent Agostí, no deuen antendre dels spays [o]

dels lochs que'l món no ho pogués rezebre. Mas cor la capacitat e la pregonzeze dels ligents null temps no u pogueren compendre, donchs veus que la excel·lència de la doctrina de Jesucrist ella matexe mostre que no pot ésser compreze per letres ni per scriptures. E per amor de sso Jesucrist no ha scrit libre, quor si ab scripture agués menade la sue doctrina e liurade [...] te pus alt de la doctrina d'Ell los òmens no saberen stimar sinó so que'l libre mostrare scrit.

E vertaderament convenient fo que Jesucrist no scrivís, no solament per la excel·lència de la doctrina d'Ell mas axí matex per la dicnitat, cor manere pus excel·lent de doctrina és degude al trop pus excel·lent doctor. E per ço cor Jesucrist és trop pus [9v] excel·lent doctor, aquesta manera li pertenyie, que la doctrina sue enpreemtàs als coratges dels hoïdors e dedins en los coratges ho ascrivís. E per ço diu lo Evangeliste [Mt 7,29] que Jesucrist era ensenyat ells axí con avèn [MS *avem*] potestat. D'on envés los gentils e'ls [MS *els els*] pagans, Pitàgoras e Sòcrates, qui foren pus excel·lents doctós, envés ells no volgren res scriure de lurs mans.

E cor aquelles cozes que són scrites són adordonades ad impressió de la doctrina en los coratges dels oïdors tot enaxí *quo fi*, mas si Jesucrist ell matex hagués scrit la doctrina d'Eyll, sens tot migà fore pervenguda a tots; e seslevons, per aventure los dicípols e los apòstols no soferiren persecucions ni feren miracles. Ni no vullés qüestionegar: cor la scripture és trobade en aquesta fi que la doctrina sia recomenad—e a memòrie a temps esdevenidor, e con la doctrina de Jesucrist degués durar en eternal, d'on mester havie que fos scrite. Responem: cor a tots los dicípols tot enaxí con als membres del seu cos—Jesucrist és cap e axí, quant aquells [MS *aquelles*] scriviren aquelles coses que Ell los mostrà e'ls dix, no devem pas dir de tot en tot que Jesucrist no haje scrit, quant los membres d'Ell açò an obrat, que an conegut dictant lo lur cap. Cor axí con diu sent Agustí, “De tot quant Ell ha dit e fet vuolc que nosaltres lagíssem,” Eyl manà als seus apòstols e dicípols que, tot enaxí con ab les sues mans, o escrivissen. Diràs: la Veyla Ley fo feyte per Déu del dit de Déu, segons alò qui és dit *in Exodo*: “Yo daré a tu dues taules de pere e la ley e'ls manament que he scrits” [Ex 24:12]; donchs sembla que no fora prejudici de la dignitat de Jesucrist si hagués scrit. Responem: cor la Veyla Ley era dade en figures sentibbles e per amor de ço covinentment ab senyals sentibbles fo dade, so

és a saber en taules de pera en les quals fo scrite; mas [con] le doctrine de Jesucrist és ley de l'esperit de vide, déch ésser scrita no ab tinte mas ab lo esperit de Déu viu, no en taules de pere mas en les taules del coratge, axí con diu l'Apòstol [2 Cor 3:3].

D'on, mon senyor lo duch, [que] de noble linyade venits, rique e inlustrade, per ço que aquelles que són pus clares de Déu abrats, menyspresan e passan les [MS *los*] temporals que re no són o prop de non re, sedejan ab studi gran reebets aquestes coses ab coratge alegran, e tant pus alegrement quant pus onradement Déus vos à il·luminat. Per ço, ab cor net, aquestes coses infuses per Déu al profete Devid e a vós matexs, per Ell prenets-les curosament, per ço que, [10r] tot enaxí con altre David, siats demà fort en les batayles e en les justícies de veritat en lo cors, e pus maravelós garrer en la pensa contre los sperits malignes al món e a la carn, prestan e ajudan [MS *ajuden*] Nostre Senyor Jesucrist qui viu e regne ab Déu lo pare, ab lo Sant Sperit per infinits segles dels segles. Amén.

* * *

[9r] L'altesa del lloguer gloriós qui la pot mesurar, com sia d'aquelles coses que són divinals? Qui hi pot terme posar, quan ni ull no ha vist ni orella no ha oït ni en cor d'home no és pujat, cor és d'aquelles coses les quals Déus ha preparades als amants Ell e eternalment predestinades? Mas què podia predestinar en aquelles, sinó ço que era d'Ell mateix?

E per ço que ara lo'ns en alegrem ha-les volgudes fer escriure, qui per profetes qui per evangelistes. E per ço eu, frare Pere Rius, professor en teologia indigne, he volguda entreposar en aquest pròleg aquesta qüestió, que és cosa: *per què Jesucrist no ha scrits de la sua mà los libres en los quals la fe nostra fos fundada*. Los quals libres, si els escrivís [per] l'amor eternal Jesucrist amb les mans sues pròpies amb figures de lletres termenades e termenades mencions de les diccions amb les quals foren escrites les eternal revelacions e ensems foren finades, seguir-s'hia que aquells qui llegirien quaix re sinó finit no entendrien ni ho percebrien envides, o menys alt ho entendrien; o si per ventura aquelles escriptures més significarien que no contendrien en si mateixes, lo pregon de les potències espirituals no hi atenyrien ni ho porien comprendre dels ausidors o lli-

gents. D'on sent Joan, en lo darrer capítol de l'Evangelí, diu: "Moltes e altres coses són que feu Jesucrist que, si fossen escrites totes e sengles, no m'albir que'l món pogués resebre los llibres que d'aquí serien fets." Los quals, segons que diu sant Agustí, no deuen entendre dels espais [o] dels llocs que'l món no ho pogués resebre. Mas cor la capacitat e la pregonesa dels lligents null temps no ho pogueren comprendre, doncs veus que l'excel·lència de la doctrina de Jesucrist ella mateixa mostra que no pot ésser compresa per lletres ni per escriptures. E per amor de ço Jesucrist no ha escrit llibre, cor si amb escriptura hagués menada la sua doctrina e lliurada [...] te pus alt de la doctrina d'Ell los hòmens no saberen estimar sinó ço que'l llibre mostrara escrit.

E vertaderament convenient fo que Jesucrist no escrivís, no solament per l'excel·lència de la doctrina d'Ell mas així mateix per la dignitat, cor manera pus excel·lent de doctrina és deguda al trop pus excel·lent doctor. E per ço cor Jesucrist és trop pus [9v] excel·lent doctor, aquesta manera li pertanyia, que la doctrina sua empremtàs als coratges dels oïdors e dedins en los coratges ho escrivís. E per ço diu lo Evangelista que Jesucrist era ensenyat ells així com havent potestat. D'on envés los gentils e'ls pagans, Pitàgores e Sòcrates, qui foren pus excel·lents doctors, envés ells no volgren res escriure de llurs mans.

E cor aquelles coses que són escrites són adordonades ad impressió de la doctrina en los coratges dels oïdors tot enaixí *quo* fi, mas si Jesucrist ell mateix hagués escrit la doctrina d'Ell, sens tot mijà fora pervenguda a tots; e seslevons, per aventura los discípuels e los apòstols no soferiren persecucions ni feren miracles. Ni no vullés qüestionegar: cor l'Esriptura és trobada en aquesta fi que la doctrina sia recomanada a memòria a temps esdevenidor, e com la doctrina de Jesucrist degués durar en eternal, d'on mester havia que fos escrita. Responem: cor a tots los discípuels—tot enaixí con als membres del seu cos—Jesucrist és cap e així, quan aquells escriviren aquelles coses que Ell los mostrà e'ls dix, no devem pas dir de tot en tot que Jesucrist no haja escrit, quan los membres d'Ell açò han obrat, que han conegut dictant lo llur cap. Cor així com diu sent Agustí, "De tot quant Ell ha dit e fet volc que nosaltres llegíssim," Ell manà als seus apòstols e discípuels que, tot enaixí com amb les sues mans, ho escrivissen. Diràs: la Vella Llei fo feita per Déu del dit de Déu,

segons allò qui és dit *in Exodo*: “Jo daré a tu dues taules de pera e la llei e·ls manaments que he escrits”; doncs sembla que no fora prejudici de la dignitat de Jesucrist si hagués escrit. Responem: cor la Vella Llei era dada en figures sentibles e per amor d'açò covinentment amb senyals sentibles fo dada, ço és a saber en taules de pera en les quals fo escrita; mas [com] la doctrina de Jesucrist és llei de l'esperit de vida, déc ésser escrita no amb tinta mas amb l'esperit de Déu viu, no en taules de pera mas en les taules del coratge, així com diu l'Apòstol.

D'on, mon senyor lo duc, [que] de noble llinyada venits, rica e inlustrada, per ço que aquelles que són pus clares de Déu abracets, menysprestant e passant les temporals que re no són o prop de non re, sedejant amb estudi gran reebets aquestes coses amb coratge alegrant, e tant pus alegrament quant pus honradament Déus vos ha il·luminat. Per ço, amb cor net, aquestes coses infuses per Déu al profeta David e a vós mateix, per Ell prenets-les curosament per ço que, [10r] tot enaixí con altre David, siats demà fort en les batalles e en les justícies de veritat en lo cors, e pus meravellós guerrer en la pensa contra los esperits malignes al món e a la carn, prestant e ajudant Nostre Senyor Jesucrist qui viu e regna amb Déu lo pare, amb lo Sant Esperit per infinits segles dels segles. Amén.

Appendix 2
Plates

a altura d'el loger glorios q
 la pot mesurar con se de agl
 les coses que son diuinals
 quix pot creure p'ra qu'at ny vuyll
 no aruyt ni creyda no ha hoyt ny en
 cor t'ome nes puax cor es de quelles
 coses les quals deus ha preparades
 als amants d'yll e eternalmenc pre
 destinades a pas que podie predestinar
 en aquelles sino s que ere del man
 E per que are l'one en alegrem a
 les uolguetes fer scruice qui per pro
 fetes qui per auangelitzes E per q
 Si f'icte Vrius professor en creolo
 que indigne e uolguete en crepa
 en aquet prolech a que re que s'no
 Que es co'a per que jhu x'p no ha
 scruice dela sua ma los libes en los
 quals la se negre f'os f'ondade los
 quals libes s'le scruice la amor
 eternal jhu x'p ab les mans s'ues
 p'pues ab figures de l'etres creme
 nades e comenades menades d'illes
 d'icione ab les quals foren scruice les
 eternalz reuelacions E enems f'icte
 finades E per que se que aquells q
 saguiren quax re sino s'ine no an

tendrien ni ho pezebeuen enuydes
 o meys alt o entendrien ho s per
 uenirte aq'les scruices mes sic
 ni s'iqueren que no comendrien
 en s' maces lo pregon d'elles po
 tenas s'pirituales noy atenyen
 ny ho poten compendre s'ls auydes
 o ligents Don s'ent j'oham en lo
 d'ereu capitol dela uengeli diu gol
 tes e altres coses on que feu jhu
 x'p que s' f'oren q'uitos co'es e sen
 gles nom al b'ix quel mon pogues
 rezebre los libes que de qui se u'e
 fetes los quals regone que diu se
 agoni no d'uen amendre s'ls spays
 s'ls lochs quel mon no ho pogues
 rezebre a pas cor la capacitat e
 la pregonze dels ligents null'ere
 nou pogueren compendre Donchs
 deus que la excellenae dela doctine
 de jhu x'p ella matre mo'ra que
 no pot ere compeze per l'etres ny
 per scruices E per amos de s'no
 jhu x'p no ha s'it libe quoz s'ab
 scruice argues menade la sue doc
 reime e s'iuade te pus alt dela doc
 reime dell los omes no p'beren s'ri
 mar sino s quel l'ibe mo'ra se
 Que t'aderament conuenet ho
 que jhu x'p no scruice no solame
 per la excellenae dela doctine dell
 mas axi matre p'la d'icuar cor
 manere pus excellent de doctine
 es degude al t'p pus excellent doc
 cor E per cor jhu x'p es trop pus

excellent doctor aquesta manera si
 pertenyne quella doctrina sia en p
 emias als coratges dels hoys d'ors.
 E després en los coratges o apertius
 Perço dui lo euangelyre q' ihu
 xrist era enenyat els xxi ad auem
 ponent Don enuec los genials els
 els pagans pitagoras e pitagoras
 qui foren pus excellents doctes en
 ues els no uolghen res seruire de
 hures mans. Perço aquelles coses
 que son serues son atribuides ad
 juysepho de la doctrina en los co
 ratges dels ordores tot enaxi quo
 si ayas si ihu xrist ell mateix hagus
 sent la doctrina deyll sens tot mi
 ga fore peruenyut atots. E sele
 uons per auenture los discipols e
 los apotols no referen peruenyde
 ny feten miracles ni no uulles
 que moneriat cor la scriptura es
 trobat enaquesta si quella doctri
 na sia recomenada a memorie a
 temps esbenido. E con la doctri
 de ihu xrist de quys durat en etnal
 id' mesre haur que fos serue ay
 ponent cor atots los discipols tot
 enaxi con als membres del seu cos
 ihu xrist es cap. Exaxi quant aglles
 seruien aquelles coses que ell
 los mostra els dix no deu pas
 dir de tot entot que ihu xrist no ha
 ue sent. Quant los membres de ll
 ay an obrat que an conegut dix

tant lo lux cap. Cor axi con dui se
 agum de tot quant ell ha dit e fet
 diuolt que nos alices lagissem. Ex
 mana als seus apotols e discipols q'
 tot enaxi con als seus mans o
 apertius. Dues la ueyla ley fo
 feyte per deu del dix e deu regons
 alo qui es dix juysepho fo estat au
 dues taules de pere eta ley els ma
 namentes que he serues. Donchs sem
 bla que no fora preuidia de la dig
 nitat de ihu xrist si hagues sent ay
 ponent cor la ueyla ley era date en
 figures sensibils. Perço amor deo
 toment ment als seruals sensibils
 fo date pres a parer en taules de pa
 en les quals fo sent ayas le doct
 rine de ihu xrist es ley del esperit
 de iust dech era scita no ab tunc ayas
 ab lo esperit de deu nu no en taules
 de pere mas en les taules del coratg
 axi con dui l'apostol. Don monseyor
 lo dux de noble linage uenit u
 que e iustitiat perço que aquells
 que son pus clares de deu abra pes
 meys pieam e pasam los temporals
 que no son o prop de nonce. E després
 als iudi gran relects aquestes coses
 ab coratge alegrean e tant pus ale
 gramet quant pus ontademet
 deus uopa illuminat. Perço abor
 net aquestes coses insues rei deu
 al profeta deud e auos matys p
 ell prener les aurosmet perço q'

tot enaxi con alre dauid stors de ma
 fore en les barayles e en les juraes
 de ueritat en lo cors. E pus maxaue
 los garrer en la pena cont los spits
 malignes al mon e ala taren preta
 e apuda nostre reyo: Jhu xpi qui
 dnu e regne ab deu lo pare ab lo pat
 ric per infinites regles dels regles
 amen

me quos olim serui tenuit me
 nemp ad te postum ueni qui tibi pos
 petauit qui solus uincis cum iudica
 ris ut fringerem temptamenta obli
 quitatis licet in peccatis concupis
 sim. Euno ro spu erectus aperu os
 meus et doccam iniquos sequentes
 Unde receperat malignos sequentes
 Et benigne tibi argenti offeram sa
 crificium sps contibulan in te exul
 tate omnes beati per dnm nrm Jhu
 xpm filiu dnu qui te ad uirge regy
 nac in unitate sps ad deo per omnia
 secula seculorum

E ipse aco fa a metre tot lo palm
 de nyserete fins a domine exaudi

e acum pelagus Jumerse
 mie des qui quanto paube
 aus tanto ocullis me reum pteue
 nis cum me per me prepari ad gra
 tia disponi que merendi est causa
 et inuau da preparauu contra ptem au
 xiliu. Et sic exera semp et contra

Lo titol es ayral lo palm dauid
 quant ad exil nathan profeta uene
 cor dauid era entrat abet fide

e e lgr al libre dels reys que
 dauid ab propeccitat regnan
 Et sene en lo palau rayal a diuill
 tarios upi de pcep lera abee mulles
 de uice leuante si mateya hora de

Manuscripts Cited

- Barcelona, Biblioteca de Catalunya, MS 1031.
 Barcelona, Biblioteca de Catalunya, MS 1734. <http://mdc.csuc.cat/cdm/compoundobject/collection/manuscritBC/id/28480/rec/1>
 Carpentras, Bibliothèque Inguimbertine, MS 126.

Works Cited

- Antonio, Nicolás. (1696) 1788. *Bibliotheca Hispana vetus*. Edited by Francisco Pérez Bayer. Madrid: apud viduam et heredes Iochimi Ibarrae.
- Cabré, Lluís, Alejandro Coroleu, Montserrat Ferrer, Albert Lloret, and Josep Pujol. 2018. *The Classical Tradition in Medieval Catalan 1300–1500: Translation, Imitation, and Literacy*. Woodbridge: Tamesis.
- Carreras y Artau, Tomás, and Joaquín Carreras y Artau. 1939–43. *Historia de la filosofía española: filosofía cristiana de los siglos XIII al XV*. 2 vols. Madrid: Real Academia de las Ciencias Exactas, Físicas y Naturales.
- DCVB] Alcover, Antoni M. and Francesc de Borja Moll. *Diccionari català-valencià-balear*, dcvb.iecat.net.
- Domingo, Montserrat. 2010. “El manuscrit 1031 de la Biblioteca de Catalunya i el comentari breu de Pere Rius al Miserere (Ps 50).” MA thesis, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Marenbon, John. 1987. *Later Medieval Philosophy (1150–1350): An Introduction*. London and New York: Routledge.
- Minervini, Vincenzo. 1982. *Il “Libro di Sidrac.” Versione catalana*. Cosenza and Rome: Lerici.
- Monfrin, Jacques. 1964. “La Bibliothèque Sánchez Muñoz et les inventaires de la bibliothèque pontificale à Peñíscola.” In *Studi di bibliografia e di storia in onore di Tammaro de Marinis*, vol. 3: 229–69. Verona: Giovanni Mardersteig.
- Perarnau i Espelt, Josep. 1982. “El receptari sabadellenc de Joan Martina (1439). (Carpentras, Biblioteca Inguimbertine, ms. 126, fol. 86–90, etc.)” *Arxiu de Textos Catalans Antics* 11: 289–328.
- Reinhardt, Klaus, and Horacio Santiago-Otero. 1986. *Biblioteca bíblica ibérica medieval*. Madrid: Centro Superior de Investigaciones Científicas.
- Riquer, Martí de, ed. 1935. *Scipió e Anibal. De providència. De arra de anima*. By Antoni Canals. Barcelona: Barcino.
- Rubió y Lluch, Antoni. 1908–21. *Documents per l’historia de la cultura catalana medieval*. 2 vols. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.

- Southern, R. W. 1970. *Western Society and Church in the Middle Ages*. London: Pelikan Books.
- Velasco Bayón, Balbino, O. Carm. 1990–93. *Historia del Carmelo español*. 3 vols. Rome: Institutum Carmelitanum.
- Villiers de Saint-Étienne, Cosme de. (1752) 1927. *Bibliotheca Carmelitana*. Edited by Gabriel Wessels. Rome: Collegium S. Alberti.
- Webster, Jill R. 1999. *Carmel in Medieval Catalonia*. Leiden: Brill.
- Wittlin, Curt. 1962–67. “Les Manuscrits dits ‘del Papa Luna’ dans deux inventaires de la Bibliothèque de Gaspar Johan Sanchez Munyoz à Teruel.” *Estudis Romànics* 11: 11–32.
- Xiberta, Bartomeu F. M., O. Carm. 1927. “El mestre fra Pere Riu, carmelita rossellonès († vers 1380) i son comentari català al salm *Miserere*.” *La Paraula Cristiana* 5 (January–June): 56–63.